

Ասցին ու անդին,
Համբարունե՛րը՝
Որ մութին մէջ կը տեսնեն,
Իրենց գլուխները ջուրէն դուրս հանելով
ձիւեր կ'արձակեն,
Երգեր, օրհնութիւն ու անորոշ խօսքեր :

Նաւակները դէպ ի ձայները կ'ուզողուն ,
Ու միշտ կը դառնան ,
Ետ ու առաջ , առաջ ու ետ ,
Ու նորէն առաջ ,
Յարաշարժ, աննպատակ, կոյր ու լուռ ,
Ստորերկրեայ ծովին սեւ ջուրերուն վրայէն ,
ԽՈՍՐՈՎ

ՏՈՒՆՍ

Իմ տուն շերտն մը ստորոտն է ու զահաւանդի
մը վրայ , երկուքն աչ ծածկուած հաւաւարապէս
միմե անտուններով :

Տո՛ւն ի քե վրան . ա՛յնչափ անցաւ ծեսաւանդ
փոխուեցաւ ալջիս աղբէ . բարձրանալու տեւ-
յով , սեւն անցաւ իջ մը աւելի վար գայ ին-
գիմն , խորխորտեմ ձաւքուն վրայ .

Նաւապետի մը պէս՝ վստիկ մեջ իր նաւուն
կաւրջակին վրայ , տունիս մեջ ետեւ ու առաջ կը
վազեմ միշտ փոխի ի փոխ քննելու երկու ճոր-
գունները :

Երկուքն աչ, հաւաւարապէս միմե անտուններ ,
փրսս կը խուժեն ու շուարած կը մեւալ անոնց
մեջեցի . անոնց մեջ ճգնուիլ ինչորոշ կարծելով ,
Բայց լիկնդն կը ճանկնաւ ալ՛ անհաղոր
որ տունիս ետեւ կը տարածուի . գիտեմ անոր քանձ-
րանձ մըտքիսններն ու հազուադէպ քացա-
սանները , անոր շատ բունաւոր տունիկեր ու սա-
կաւաքիս անուշաքայր ծաղիկները ,

Կը դուլաւ մտածելով ամձամբ տառախներուն
անոր որ առջիս , գիւսախիւ , կը գունալիժի ,
կ'իջեն շանիկելով անիկեր . աւյառս՝ անդունդի՛ն :

Տո՛ւն ի քե վրան . կը հարցնեմ ինչգիմնիս , ու
կը տեւջաւ ունիւնով մը գայն օդը բոցնէլ հի-
մն , չիջնելու համար աւելի վար, քառսին մեջ ,
ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԱՆԱՆԱՆ

ԲԱՐԻՉԱՆ ՆՈԹԵՐ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԻՐԻԿՈՒՆ

— 0 0 —

10 փետրուար, 1909

Մեծ քաղաքին ո՞ր վտանգաւոր գօտիներէն է
որ կը սկսին խնեթեցած խուժանին կոնակաւու-
րումները այս բարեկենդանի կատաղութեան
երեք վիերջացող օրերուն մէջէն :

Ու իրարու ետեւէ , իրարու վրայ անդա-
ղար կը թաւալին արհաւիրքով լիցուն դե-
մակաւորներու ամենի ու կարմիր կարաւան-
ները :

Դէպ ի ո՞ր անձանոթ քաջ սյուլը կը քայլն :

Ու բուականները քովքով կը զանգուածին,
կը խորունկնան . կը լայննան ու կը դիզուին
բոլոր երեւակայելի գորհներէն եկող , այս
ցուլի ու բորենիի, շնաբայի ու յովաղի ծրա-
տումներով տարօրինակէս մղձաւանջային դար-
ձած՝ ալքօրէն ու տօնէն զինով ու մէկզմէկէ
հալածուող բաղմութիւնները :

Ու թափօրները , անհունօրէն , վայրագօրէն ,
իրարու ականջէ , իրարու նայուածքներու մէջ ,
իրենց վիզերը գալարելէն , կ'ոռնան ձեռու ընուն
կարմիր կապիկներովը օդին մէջ իրական ու
անկարելի կոտորածներ ոգեկոյնելով . . .

Իրենց իրանին բոլոր շաթեւաններ՝ կամաւոր
ու սպանալից՝ աւերելու ու ջարդելու արու-
եսան ու մենագարութիւնը ունեցողներու տա-
րապալման համեմատութիւնները կ'առնեն . . .
Հազարաւոր թափօրներ կ'անցնին , ամեն ծա-
ռուղիններէն , պողոտաներէն ու փողոցներէն՝ հը-
րապարակներուն , քառուղիներուն բերանները
թափուելու համար , որպէսզի ա՛լ նորէն ինն-
թութեան գաւաթը ձեռաւորին վերսկսին ինչ
գիւրջային ու զիւական ու փոթորկոտ պարը
որոտումի՝ հնչումներով , իրարմէ՝ չճանչցուելու
վ՛իւնէն՝ չեն խօսիր , միայն արաւոր ու մահացու
թրթիւններ կը քակեն գիտակցօրէն երկարող
պաթեւաններով : Մէկմէկու ուսի վրայ կ'եւ-
լն , Բարեկի կարմիր պարզգոտով բոլոր ճըշ-
մարիս արձնները ու բոլոր դանակաւոր տա-
ղաքները , ամէն տեսակէ տարազներով . ու փո-
րի եւ ուսերու պար մըն է որ կը սկսին հետ-

զնիտէ իրենց՝ ռաքերուն տակ ամէն կողմէ ծոռոյ կռնակներուն վրայ . . . :

Ու թափօր մը մարդեր մէկէն ի մէկ զիմացս ելան, մութ անկիւնի մը վրայ, գայլէ մորթեալով, զիմակները իրենց զէմքերուն հակառակ կողմէն դրած, իրենց բեքաններն ու աչքերը կռնակներնուն վրայ, գլուխներն ետ՝ ու քայլերնին ղէպ է առաջ, հողէն բարձրացող շուարած ու ահաւոր ուրուականներու քանակութիւններով անցան, ո՞ւր իր քալեն, ղէպ է ո՞ր անձանօթ քայքայումը :

Ա՛յ հիմակ ցնորաբեր ամբօխին մակընթացութիւնը փողոցներուն վրայի ծառերը կը տապալէ, թափառիկներն ու պղտիկներն ու ծերերը ոտնակոխելով հողէն կը հեռանայ ու դապնեալ կ'ամբարպնդուի . ու խարխափելով զհայտնի ծոռոյ գիշերին մէջէն, խուժանին տեղափոխուող անտառը ոտնալէն պատերուն կը բալիլ՝ ճամբաները թերեւս տարապաշտանօւնէն լայնցնելու համար . . . :

Բայց ա՛յ կարելի չէ երջարել այս պտոյտը անվայրաժակ արհաւիրքին մէջէն, պէտք է փախչիլ եւ հեռանալ որովհետեւ ա՛յ քաղաքը ինքնիրմէն դուրս կը նետուի, բոլոր քաղաքը մեռեալային զատանցանքի մը մէջ, թեւաւոր զեւերու նման որ խաւարին հեռ բազուկ բազուկի ոտուքներնին զետիւնէն կտրած, պարպակն մէջ մահազոյժ կը պարեն . . .

«Այս քաղաքին մէջ, մէկէն ի մէկ սարսափահար՝
Գիշերային արհաւիրքէ ու տունիէ կտրմիլ,
Հրդաճանալու ու մեծնալու համար,

Հոգին, դուռն քիչի հետ րառնձնացիր : »

(ՎԵՐՆԱԹԵՆ)

Ու մէկու մը պէս որ պատերազմի մը դաշտէն վերաբերուովն իր գլուխը ծածկած կը փախչի, պէտք է փախչիլ այս գիշեր զո՞ւրս, զո՞ւրս, իննթութիւն քաղաքէն անսահմանօրէն զո՞ւրս :

ԱՏՈՄ ԵՄՐՃԱՆԵԱՆ

Բարեղի ղեկարուեստական քննադատութեան տննէն հիգիւտեալը վարպետներէն մէկը, Պ. Իոսէ Ռաշք Gazette des Beaux-Arts շնորհէին մէջ հրատարակած է Պ. Էսփար Շաֆիի մասին հետեւեալ յօդուածը :

ԷՏԻՍՐ ՇԱՖԻՆ

—o—

Այն նոր նկարիչներուն մէջ, որոնք «Իրենց մտածումը բազմաթիւ օրինակներով տապալելու» փառասիրութիւնէն տիրապետած են, կայ մէկը որ յանկարծական ու անսխիւղական կերպով հանրային ուշադրութիւնը իրեն զբաւեց, — խաղար Շաֆինը : Այս օտարեանի նախնին, անունն է հայարուեստագէտի մը, որ այսօր երիտասարդութեան ու համարաւի փթթումին մէջ կը դառուի :

Ճար ասորի չափ առաջ իր դաստիարակումը կը սկսէր Վնեստիկ, Բառլեթի ի ուշիմ տնօրէնէնութեանը ներքեւ . 1895էն ի վեր, ան շարունակուեցաւ Բարբլ, որ Ժան-Լիոն-Լորանս եւ Պէնժամէն Գոնսթան, քիչ մը անցողիկ, իր վարպետները եղած են Ռիքմոն ալ բուռն ըլլար իր երիտասարդական խանդավառութիւնը թիկնուելու փորում շնորհալուծութիւններուն համար, Պ. Շաֆին պարտէր, անգամ մը որ իր կոյումը ճշդուէր, ձգտել աւելի ղէպ ի արուեստ մը արտայայտութեան քան տեղուի խորհրդածող ու զգալուն, ան աւելի կը հրապարակ իր բականութեան ստամէն քան երազին զիւր պատկերներէն . կը ջանկալ տիրանալ ճշմարտութեան, ճշմարտութեան մը, որ գլուխ որոշուկարագրով մը համակուիլ եւ որմէ յուզմունքը երբեք չի վատարուի, Ինչ որ իրեն համար նոր եղող մեր բարիգեան հետեւքին մէջ ամենէն աւելի աչքին զարկած ու զինը գրաւած է, ոչ այնչափ մեր տեսչերն ու մեր ազմկայոյց կրքերն են որչափ թշուառութեան ու պէտքակ դատանքի տեսարաններ, Եւ իրենց ինկուծութեանը գիտակից ու հանդիք խղճալի կերպարանմանը դատապարտուած էակներու անպարարաւոր : Անաղաղատապն զիւր տուիլն իր կը ճառագայթէ Շաֆի-Էլիգէի Սալոններուն մէջ իր ջուլպարած նկարներու շարքին վերեւ, գործնք հեղինակն անուանակոչած է սա ընդհանուր տխրոտով «Ողոր հիլի կեանքը» :

Թէպէտեւ այդ նկարները աննշմարելի չեն անցած եւ անոնց մեծ մասը գովեստներով նշանակուած են, փորապրութեան մէջ է որ Պ. Շաֆին գտած է արտայայտութեան ձեւ մը իր սիլիոցներուն յարմար եւ իր գործադրողի կարողութեանց ու վերլուծողի արատեսութեան լիակատար չափը տալու տաակ :

Որչափ չեղտենք քիչ է սա կէտը թէ աշխատութեան եղանակը պէտք է որ պատշաճաւորութիւն տաղանդին բնութեանը եւ թէ անբաժնետէ արուեստագէտի մը համար իր հետազոտութեան